

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 116

Ekim2023

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Erken Olmadı mı Olcay!.....	5
Siz Yardım Edilecek Engelliler İstiyorsunuz, Biz İse Ortadan Kaldırılmış Engeller!	6
Her Şeye Rağmen Biz de Varız.....	9
“Ne Dinliyor?”	12
Her Engelli Birey Evlenmek Zorunda Mı?	15
Festival Hatıraları	17
10. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali.....	19
Küçük Sembollerin Büyük Gücü, Emojilerin İletişimdeki Rolü ve Karmaşık Dünyası ...	21
WeAccess.ai ile Yapay Zekâ Destekli Dijital Erişilebilirlik.....	25
Görme Engelli Test Uzmanı Olmanın Manifestosu	29
Bir Kör Sopranonun Sahne Dövüşü Tecrübesi	33
Birlikte Öğrenelim Miniğim	37
Erişilebilir Düğün	39
Eşitlik ve Engelliliğe Dayalı Ayrımcılık.....	42
Selamsız Bandosu Üzerine.....	47

Editörden

Sevgili okurlar,

Mihricanın serinliğinin yavaş yavaş kışın keskin soğuğuna yerini bıraktığı bir Kasım ayından sesleniyoruz sizlere; Kâh sağlamlılığın acı sanrılarını yüzümüze vuran bir rüzgar, kâh bir dostun elinden gelen sıcak bir çay gibi, engelsizliğin gerçeğini ve coşkusunu bize hatırlatan bir sayıyla. İsterseniz gelin heybemizde neler varmış bir bakalım.

Üzülerek bu sayıya bir kayıp haberiyle başlıyoruz. Türkiye körler camiası pek kıymetli genç bir üyesini kaybetti. 22 Ekim gecesi geçirdiği bir kalp krizi sonucu aramızdan ayrıldı Olcay Aşçı. 27 yıllık hayatına kaç ömre bedel emek ve dostluğu sığdıran bu güzel insanı, gelin Nurşen Korkmaz'dan dinleyelim.

Sağlamcı zihniyet için bir nesnedir engelli ve bu nesneye en uygun işlev, “sağlam” kişilerin kendilerine ve topluma ne kadar iyi insanlar olduklarını kanıtlayan bir araç rolü biçmektir.

Bu zavallı engellilere bir yardım eli uzatıp kendi egosunu tatmin ettiğinde mest olur sağlamcı. O engellinin neden yardıma ihtiyaç duyduğunu sorgulamak aklına gelmez. Çünkü onun zihninde engelli için başka bir yol mümkün değildir. Burak Sarı, yazısında daima yüz yüze geldiğimiz bu gerçeği irdeliyor bizim için.

“Toplum bizi nesneleştirse de inadına biz de varız” diyor engelliler ve çevrelerine rağmen hayatlarını yaşamaya devam ediyorlar. Bu mücadelenin bir kesitini Fatma Işık Kaya'nın yazısında okuyoruz.

Ve tabii ki birçoğumuzun karşılaştığı, çoğu zaman el ele karşımıza çıkan iki tutum da kimseyi alakadar etmeyen soruların bizim hakkımızda sorulması ve bu soruların bize değil de başkasına yöneltilmesi. Bu ikisini Ecrinnur Aytekin bir güzel irdeliyor.

Engelli engelsiz herkesi ama özellikle engellileri rahatsız eden bir olumsuzluğu, çevremizdeki insanların bizim ne zaman ve kiminle evleneceğimiz konusunda ahkam kesmelerini konuk yazarımız Gözde Kılıç'tan dinliyoruz.

Ama yazılarımızın hepsi bu kadar karamsar değil. İçimizi ısıtan bir yazı, ilk defa 2021 yılının ilkbaharında bir erişilebilirlik anısıyla dergimize konuk olan Kadir Efe Civan'dan. Bu sefer sonbaharda konuğumuz oluyor ve 10. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali'nin hissettirdiği coşkuyu aktarıyor bize.

Festivalimizin gerçekleşmesini sağlayan emektarlarımızdan birisi İlgin Aydınoglu. Engelsiz Erişim ve İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi arasında iletişimi başlatıp bu festivalin İstanbul Üniversitesinde yapılmasına sebep olduğu için teşekkür borçluyuz kendisine ve diğer tüm festival ekibine. Bu festivalin coşkusu gelin bir de kendisinden dinleyelim.

Emojilerin elektronik ortamlarda kullanımı, kör-gören herkesin iletişimine farklı bir boyut kattı. Bu yeni boyutun anlam ve adabını gelin Kadir Ahıska'dan öğrenelim.

Yıllardır ismini duysak da bu on yıl içinde ciddi şekilde hayatımızda etkisini görmeye başladığımız bir kavram “yapay zeka.” Bu kavramın erişilebilirlik için potansiyelini Muhammed Taha Türk'ün yazısında okuyabilirsiniz.

Şüphesiz bu tür teknolojilerin erişilebilir olmasının nedenlerinden biri, gören test uzmanlarının yanı sıra artan görme engelli test uzmanları ve bu kişilerin yaptığı erişilebilirlik testleri. Erişilebilirlik testlerinde kullanabileceğimiz yöntem ve yazılımları, bu testlerin ne olduğunu ve neden gerektiğini anlatıyor bize Sarper Arıkan.

Tiyatro, opera vb. gibi sahne sanatlarıyla ilgilenmek isteyen körleri tedirgin eden birçok soru var ve bunlardan biri de olası dövüş sahnelerini nasıl başarıyla canlandıracakları. Cevabı Ali Çolak'ın çevirisiyle Madie Hendrix'in yazısından okuyoruz.

Ayşe ve Turgay Gümüş çiftinden bir erişilebilir ebeveynlik serüveninin, minik Mısra ile erişilebilir bir şekilde kitapları nasıl paylaştıklarının özetini okuyacağız bu sayıda. Ancak şimdiden söyleyeyim kitapsız bir dünyayı hayal bile etmek istemeyen ben, şimdiden bu serüvenin detaylı anlatımını bekliyorum.

Şüphesiz insan hayatında en önemli etkinliklerden biri kişinin kendi Düğünü. Düğün öncesi düşünülen detaylar, düğün sahibinin ve misafirlerinin kalbinde nasıl bir hatıra kalacağını etkiliyor. Şeyma Büyükurvay Şatay, bu özel günlerini kendileri ve kör arkadaşları için olabildiğince erişilebilir kılma çabasıyla, eşinin ve kendisinin tasarladığı yöntemleri anlatıyor bizlere.

Türkiye Barolar Birliği Engelli Hakları Komisyonu'nun ev sahipliğinde gerçekleştirilen Engelli Hakları Çalıştayından sesleniyor bize Sevgi Mart Göcen. Eşitlik süsü altında saklanan ayrımcılıkları ve eşitliğin nasıl bir şey olduğunu anlatıyor.

Derneğimizin sesli betimleme eleştirmeni Gülcan Altun yine iş başında, bu kez Selamsız Bاندosu üzerine yazmış kendisi. Yazısına bir göz atın derim.

Bu aylık bizden bu kadar. Sımsıcak bir Aralık sayısında buluşuncaya dek hoşça kalın sevgili okurlar.

Ali Çolak

Erken Olmadı mı Olcay!

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Ah be Olcay, benim küçük kardeşim! Şaka mı yapıyorsun bize yoksa rüyada mıyız? Kelimenin gerçek anlamıyla inanmıyorum. Daha ne çok iş vardı yapılacak, yapacağımız. Festivalde stant açacaktın. Bu yıla yetişemese de önümüzdeki yıl için planlamaya başlamıştın. Seramik sergini İstanbul'da da açacaktın ve çamurla daha çok ilgilenecektin. Genç bilişimciler yetiştirecektin, hatta bir yandan yetiştirmeye de başlamıştın. Kızıyordun onlara, "Daha fazla zaman ayırmalılar bilişim işlerine" diyordun. Vodafone'da bir ışık yakmıştın, erişilebilirlik ışığı ama "Daha yolun başındayım" diyordun.

Ne güzel hayallerin vardı. Hayallerini, o heyecanlı anlatımını dinleyip de duyarsız kalmak imkânsızdı. Seninle çalışmak, eğlenceli bir aktivitenin içinde olmak gibiydi. Sıradan ve sıkıcı işlerin bile nasıl keyifli hale dönüşebileceğini bize öğretiyordun. Konu konuyu açar, uzardı hep sohbetimiz. Her sohbetimizde de yeni bir şey öğrenirdim senden. Erişilebilirlik deyince akla gelen isimdin ve öyle olmaya devam edeceksin. O kocaman kalbine ne çok, ne güzel dostlar sığdırmışsın. Ne çok kişinin imdadına yetişmiş, yaşamına dokunmuşsun. Ama erken olmadı mı sence de?

"Olcay ölmüş" dediklerinde "Aman Allah'ım" diye haykırdığımı hatırlıyorum ve hala o durumdayım. Çok canımızı acıttın Olcay. Yerin asla doldurulamayacak. Kalbimizde, yaşamımızda yarattığın o boşluk hiçbir zaman kapanmayacak, kapanamayacak. Seni çok ama çok özleyeceğiz, özleyeceğiz. Gittiğin yerde huzurlu ol canım kardeşim.

Siz Yardım Edilecek Engelliler İstiyorsunuz, Biz İse Ortadan Kaldırılmış Engeller!

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Victor Hugo'ya atfedilen şu söze pek çok yerde rastlamışızdır: “Siz yardım edilmiş yoksullar istiyorsunuz, biz ise ortadan kaldırılmış yoksulluk.” Bu söz, sınıflara bölünmüş dünyanın eşitsizliğini ve ikiyüzlülüğünü anlatmak için bir araç adeta. “Kral çıplak” demek. Hiç üzerine düşündünüz mü bilmem. Yoksul emeğiyle servetlerine servet katan zenginler, yoksullaştırdığı emekçilere “hayır” adı altında kırıntılar veriyor. Hatta onların emeğinin kırıntısını. Sonra da alkışlanıyorlar. Vicdanlar cilalanıyor. Bu gerçekliği bilmeyenimiz yoktur.

Peki bu durumun farklı bir versiyonunun engelliler için geçerli olduğu üzerine kafa yoranlarınız var mı? Sosyal model, engellerin toplumsal koşullardan kaynaklandığı haklı tespitiyle ortaya çıkmıştır. Bugün onun bile yetersiz kaldığı bir aşamaya girdik ama ana tespit hala geçerli. Engellilik bir yeti çeşitliliğidir ve farklılıklarımızı engele dönüştüren toplumsal koşullardır. Yani engellilik insan yapımıdır. Temcit pilavı gibi bu gerçekliği sürekli tekrarlamamızın nedeni, bu gerçeklik kavrandığında her şeyin kökten değişeceğidir.

Peki neden anlatamıyoruz?

Toplum ve engellilik ilişkisi, belli bir kesim engelliler ve toplum arasında rıza ilişkisiyle yürüyor. Bu ilişki büyük oranda sahtekarlık üzerine kurulu. Herhangi bir alanda var olamayan bazı engelliler çok basit şeyleri yaptıklarında toplumun onları aşırı yüceltmesinde kendilerini buluyorlar. Oysa toplum da ilgili kişinin yaptığı şeyin çok basit olduğunun farkında ama

sağlamcılığın verdiği üstünlük duygusuyla, aslında başarı olmayan bir şeye başarı diyerek “yüce gönüllülük” gösteriyor. Engelli kişi de bunun farkında ama haklı olarak ilgi görmek ve onore edilmek hoşuna gidiyor. Burada bizim gibi diken dilliler devreye girip şunu söylemese her şey yolunda aslında: “Toplum engellilere eşit koşullar sağlayıp hak edilen başarıları alkışlamalı.” Bunu dediğimizde bütün dengeler sarsılıyor. Aslında bugünün konusu tam da bu değil. Bugünün konusu riyakarlığın ve popülizmin engelli hareketine verdiği zarar.

Sokakta yürüyen bir engelliye yardımcı olmamak ayıp karşılanır. Peki o sokağı engelliler için erişilemez kılmak neden aynı şekilde kınanmıyor? Kaldırıma arabasını çektikten sonra o arabaya çarpmamam için koluma girmek; işçilerinin emeğinin karşılığını vermeyen bir fabrikanın, o işçilerin çocuklarına “hayır” yapmasından farklı mı? Hastanede, bankada sıra beklemememiz gibi çok başımıza kakılan bir kural var. Peki sırayı takip edebileceğimiz bir düzenek var mı? Bu tür kurumların erişilebilirliğini gözetmeyenler, pozitif ayrımcılık uygulayarak eşitsizliği derinleştirip insanların engellilere tepki duymasına neden oluyor.

Bana bu yazıyı yazdıran Twitter üzerinden yapılan bir çağrı aslında. Engelli maaşları düşük olduğu için bazı yayın kuruluşlarının engellilere bedava abonelik vermesi gerekiyormuş. Tabii bizim düzenlediğimiz hak temelli kampanyaların yüzüne bakmayanlar, anında o çağrıyı paylaşmışlar. Hem de vıcık vıcık duygusal sözlerle. Yani yapımlarında sesli betimleme, altyazı, işaret dili gibi erişilebilirlik koşullarını yerine getirmeyen kuruluşlar; engellilere ücretsiz abonelik sağlayıp elini yıkayacak! Uygulamaları ve web siteleri bile erişilebilir olmayan bir platform bedava olsa bile ne kadar verimli kullanılabilecekse. Birisi “Hayata pek çok alanda engelli başlayan dostlarımıza ücretsiz abonelik vermeniz bir şey kaybettirmez size” demiş. Hayır efendim, öyle değil. Ben ücretimi herkesle aynı oranda ödemeliyim, karşılığında da herkesin erişebildiği düzeyde erişebilmeliyim ilgili hizmete. Böyle al gülüm ver gülüm olayı bazılarının hoşuna gidiyor olabilir ama bizim gitmiyor. Sokakta insanların cebimize para sıkıştırılmaya çalıştığı bir ortamda, kimse çeşitli firmalardan pozitif ayrımcılık dilenemez.

Yine biraz ağız tadı kaçırdık sanırım. Ziyarı yok. Her engellenmişlikte ve aşığılanmada bizim ağızımızın tadı kaçıyor. Belki ağızımızın tadı kafamızı kuma gömerek değil, bir şeylerle yüzleşerek gelir. Hem birilerinin ağızının tadı yoksa sizinkinin de olmamasında problem yok. Haksız mıyım? Ne dersiniz?

Her Şeye Rağmen Biz de Varız

Fatma Işık Kaya

Fadime.62@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

1962 yılının 12 Mayıs günü 1-0 yenik açmışım az gören gözlerimi dünyaya. 61 yaşında, tamamen kör bir bireyim artık. Yanlış anlaşılmaq istemem. Amacım, “Ah kör oldum. Aman bu acıyla yaşamak çok zor” gibisinden insanlarda acıma duygusunu zirvelere taşıyacak, salya sümük ağlatacak bir yazı kaleme, ne kalemi, klavyeye almak değil.

Ülkemizde engeli ne olursa olsun her engellinin yaşadığı sorunlar birbirine benzer az çok. Kendinizi kanıtlayıncaya kadar ailenizle çatışsınız. Öğrencilik hayatınız boyunca okul ortamıyla, ömrünüz oldukça da toplumla veeee caddelerle, sokaklarla çatışsınız. Hele cadde ve sokaklarla tekme tokat kavga edersiniz resmen.

Belediyelerimizin engellilerden değil de kendilerinden yana olmasının rahatlığıyla iyice cesaretlenen her cadde ve sokak size der ki: “Kardeşim, görmüyorsunuz ya da yürüyemiyorsunuz. Ne diye engelsiz insanlar gibi fink atmak istersiniz üzerimizde?.. Zaten yeterince ağırlık taşıyoruz, bir de sizleri mi taşıyacağız?.. Hem sizin ağırlığınız engelsiz insanların ağırlığına benzemiyor. Engelsiz insanların sevimli ayaklarıyla bizleri adımlamaları, o canım otomobil tekerleklerinin üzerimizde masaj yaparcasına gezinen okşayıcı ağırlığı altında çok mutluyuz. Tekerlekli sandalyelerinizin tekerlekleri sinirimize dokunuyor. Koltuk değneklerinizin uçları oramıza buramıza batıyor, her yanımız acıyor, keyfimiz kaçıyor. Beyaz bastonlarınızla gezdiğiniz zamanlar fena gıdıklanıyoruz.” Rahat rahat dolaşamayasınız, günlük yaşama katılamayasınız diye ellerinden geleni artlarına koymazlar.

Sırtında torbası, elinde âsası, ayaklarında çarıklarıyla yollara düşen eski bir derviş misali yol arkadaşım sevgili beyaz bastonumu alır, düşerim yollara ben de. Artık devir değişti. Omzumda çantam, ayaklarımda spor ayakkabılarım var. Âsam da katlanabilir beyaz bastonum.

Üç katlı apartmanımızın bahçe kapısını açıp dışarı adımımı atar atmaz, kaldırım kenarına dizi dizi sıralanmış otomobil kardeşlerim hep bir ağızdan “Hoş geldiiiiinnnn!” diye bağrışırlar. Ah, beni nasıl da seviyorlar bir bilseniz! Bir türlü bırakmak istemiyorlar. “Acelem var” diyerek güç belâ uygun bir aralık bulup "Bu ne sevgi aaahhhh, bu ne ızdırıp?" şarkısı dilimde “Hoşça kalın” anlamında el sallayarak yoluma devam ediyorum. Dönüşte yine görüşeceğiz keratlarla. Gideceğim yere varıncaya kadar yanımdan, yöremden geçen ve sonsuz sevgilerini sunmak için can atan diğer otomobil kardeşlerime yüz vermiyorum vallahi. İşim gücüm var benim. Sevgi açlığı çekenlerle mi uğraşacağım bir de?..

Kaldırımlar bizleri hiç sevmeyen cadde ve sokakların önemli uzuvlarından olduğundan beni üzerlerinden atmanın zamanını kolluyorlar yeminle. Hemen hiçbiri dümdüz ve alçak değil. İnişli-çıkışlı, pütürlü, pürüzlü. “Kör kafasını vursun da feleğini şaşırırsın ya da dünyasını değiştirsin de tamamen kurtulalım” diye konmuş hissini uyandıran alçak panolarla güzelliklerine güzellik katılmış durumda. Bir de orta yerlerine açılmış çukurlara dikilmiş ağaçlar. Özellikle benim gibi kemik erimesi olan körler bir anlık dalgınlıkla o çukurlara basıp ya da bastonu takılıp düşün de bir de yürüme engeliyle tanışsın diyerek düzenlenmiş mübarekler.

Bensizliğe bir an olsun katlanamayan otomobil kardeşlerim kaldırımlarda da hazır ve nâzır yolumu gözlerler her daim. Kimi zaman da bisikletli bir vatandaş neredeyse sürtünme mesafesinde yanımdan vıızzzztttt diye geçip gider. Hoplayıp zıplayamayacağıma; türkülerimizde, halk şiirimizde sözü edilen keklik sekişli hatunlardan olamayacağıma göre mecburen bastonumdan yardım istiyorum. Engebelerden, pürüzlerden bastonum çarçabuk ihtiyarlıyor; elden, ayaktan düşüyor. Bu durumda yaşlı ana babasını acımasızca başından atan hayırsız evlât misali yaşlı bastonumu bırakıp daha gencini alıyorum taaa ki o da elden, ayaktan

düşünceye kadar. Kimi zaman öyle yüksek oluyorlar ki inip çıkarken ayaklarıma kara sular da hücum ediyor hurraaaaa diyerek. Ortopedik engelli bir insan mümkün değil inip çıkamaz ve rahat dolaşamaz.

Bu durumları yaşarken bir de yağmur başlarsaaaa. Şenlik oluyor şenliikkk. Belediyelerimiz doğasever olduklarından yolları doğru dürüst düzeltme gereği duymuyorlar. Yağmurla meydana gelen gölcükler doğal ve muhteşem bir manzara oluşturuyorlar herhalde. Göremediğim için çok şey kaçırıyor olmalıyım. Hele otomobil kardeşlerimin gölceyizlerden geçerken foossssss diye üzerime su püskürtmelerinde kızacak bir şey yok. Bana olan sevgilerini böyle sulu şakalarla perçinliyorlar yaramazlar. Yazın İzmir'de yağmur yağmıyor ki. Göle ya da denize ayaklarımı sokmuş kadar olacak, belediyelerimize dua edeceğim. Diğer mevsimlerde neredeyse dizlerine kadar suya giren körün romatizmaya yakalanması işten bile değil. Koltuk değneği ya da tekerlekli sandalye kullanan engeldaşlarım bu şenliği nasıl yaşıyorlar bilemiyorum.

Cadde ve sokakların umurunda mı?.. Bıyık altından kıs kıs gülüyorlar. Seni ve engeldaşlarını istemiyoruz işte. Amma da arsızsınız. Çağırılmayan yere davulcuyla zurnacı gidirmiş. Sizin yüzünüzden kahvehaneler, restoran ve lokantalar rahat rahat sandalyelerini dışarı çıkaramıyorlar. Dükkân sahipleri mallarını kapılarının önünde gönüllerince sergileyemiyorlar. İlle de tutturuyorsunuz “Bizim de haklarımız var. Biz de özgürce gezip tozmak istiyoruz” diye. “Oturun evinizde, ailelerinizin dizi dibinde. Onlar size bakar. Rahat mı dürtüyor nedir!..” feryatlarıyla bağırıp çağırmaktan, dırdırdırdırdı söylenmekten de geri kalmıyorlar.

Ben ve engeldaşlarım; vız gelir, tırıs gider. “BİZ DE VARIIIIZZZZZ!..” diyerek inadına ortalıkta fink atmaya devam ediyoruz.

“Ne Dinliyor?”

Ecrinnur Aytekin

ecrinnuraytekin50@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Merhabalar. Üzerinde bayağı düşündüğüm ve oldukça sık karşılaştığım bir muamele ve sonucunda sorulan sorular üzerine yazmak istedim bu ay.

“Ne dinliyor?” sorusu. Ne zaman bir ortamda elimde telefon, kulağımda kulaklık görseler sorarlar bu soruyu.

“Ne dinliyor?” “Türkü mü çalıyor onunla?” “Müzik mi dinliyor?” gibi birçok soru. Üstelik bu soruları bizlere değil, yanımızdaki kişilere soruyorlar. Tıpkı bize sormaları gereken her soru için yaptıkları gibi. Hiçbirimiz bu muamelelere yabancı değiliz.

Beni düşündüren, kulağımda kulaklık var. Ekran perdesini de açık kullanıyorum. Yani benim dışımda hiç kimse o an telefonda ne yaptığımı bilemez. Buna rağmen neden hâlâ bana sorulmak zorunda olunan, aksi halde cevap alınamayacak olan bir soru bana değil de yanımızdaki kişilere soruluyor?

Ben telefon örneğini verdim. Ama bu muameleyle hayatımızın neredeyse her yerinde karşılaşıyoruz. Örneğin, elimizde amacına uygun kullandığımız bir alet görseler onu neden onların düşündüğü gibi kullanmadığımızı bile yanımızda bulunan ya da sorumluluğumuzu almak için orada olduklarını düşündükleri birilerine soruyorlar.

Üzerinde düşündüğüm diğer bir konu ise, “Sen o telefonda ne yapıyorsun?” gibi kimseyi ilgilendirmeyen soruları kimse kimseye sormuyor. Bence sorulmamalı. Şahsen ben ailem dışından biri tarafından bana bu soru yöneltildiğinde, onlara bunu açıklama gereği duymuyorum.

Asıl merak ettikleri telefon, tablet, bilgisayar gibi benim kullanamayacağımdan emin oldukları araçlarla neler yapabildiğim ve bunları nasıl yaptığım. Ama bunun sorusu, “Onu nasıl kullanıyorsun?” şeklinde olmuyor. Soruyu bu şekilde sordukları için ben de sorularına göre cevap veriyorum. Genellikle “Sizin yaptıklarınızı yapıyorum” şeklinde özetlenebilecek cevaplar veriyorum.

Eğer sormak istediklerini açıklayıcı bir şekilde ifade etseler, en azından “O telefonda ne yapıyorsun?” sorularına verdiğim cevaplarda duymak istediklerini duymadıklarında “Biz aslında telefonu nasıl kullandığınızı sormak istemiştik” açıklamasını yapsalar, mesela onlara ekran okuyucu kullandığımdan, ekrandan Braille girişi özelliğiyle yazı yazabildiğimden falan söz edebilirim. Ama onlar, “Biz ne yaptıklarını herkese soruyoruz” savunmasını yaparak aslında bunu sormak istediklerinin arkasında duruyorlar. Bu da bana asıl amaçlarının telefon gibi eğlence amaçlı da kullanılabilen aletlerle ne yaptığımı öğrenmek olduğunu gösteriyor.

Şunu çok iyi biliyorum ki, herkese falan sormuyorlar. Onlara inandığımı sanıyorlar galiba. Gariplerim benim. Hem herkese sorup sormadıkları da beni hiç alakadar etmiyor. Bu benim yapıp yapmayacağım açıklamaları, vereceğim tepki ve cevapları ya da bu konu hakkındaki düşünce ve tutumlarımı etkilemez.

Soruların benim yerime yanımdakilere sorulmasının bir sebebinin de kulağımda kulaklık olması olduğu düşünülebilir. Bu muameleyi uygulayanlar, kulağımda kulaklık olmadığına da aynı şeyi yapıyorlar. Bu muamelelere yabancı değiliz. Geribildirimlerimize verilen tepkilerin

mantıksızlığı ve tutarsızlığı beni güldürüyor artık. Bir de kendilerini önemseydikimizi, onlara inandığımızı falan sanıyorlar ya, işte o hepten komik geliyor bana.

“Herkes” kavramına herkesin dahil olduğu, işin içinden çıkılamayınca “herkes” bahanesinin ortaya atılmadığı bir yaşam diliyorum...

Her Engelli Birey Evlenmek Zorunda Mı?

Gözde Kılıç

gozde.kilic@bilgi.edu.tr

Sayı: 117, Kasım 2023

Her engelli birey evlenmek zorunda mı? Bu Soruyu sürekli sormaktan kendimi alamıyorum. Bunun nedeni kız kardeşim evlenmeye karar verince ve evlenme hazırlıklarına başlayınca benim de evlenmem gerektiği konusunda bazı insanlar baskı yapmaya başladı. Gerek aile büyükleri, gerekse arkadaşlarım, hatta komşular da dahil bu konuyu gündeme getirip duruyorlar. Daha çok aile büyükleri bu konuyu ele alıyorlar.

Evlenmeliymişim çünkü annem babam bir gün vefat edecekler ve kız kardeşim de evlenip gidecek. Dolayısıyla ben yalnız kalacağım. Üstelik görmüyorum. Eyvah! Ne yapacağım ben? Kendi başıma evi temizleyemem, yemek yapamam ve alışveriş de yapamam. Herhalde benim yalnız kalıp hayatımı kendi başıma idame ettiremeyeceğim düşünülüyor. Bundan dolayı toplum tarafından acilen evlenmem gerektiğine karar veriliyor.

Bu da yetmezmiş gibi koca adayları da belirleniyor. Benim hiç yorulup düşünmeme gerek kalmıyor. Ayrıca kendim gibi görme engelli birisiyle evlenmem gerekiyormuş. Çünkü beni çok daha iyi anlayabilirmiş. Nedense görme engelli kişilerin aynı gören insanlar gibi karakter yapılarının ve hayat tarzlarının birbirinden farklı olabileceği ve bu nedenle fikir ayrılıklarının olabileceği düşünülüyor. Sanki diğer bireyler birbirleriyle her konuda çok iyi anlaşıyorlarmış gibi bizim de tüm görme engelli bireylerle anlaşacağımızı düşünüyorlar. Nedense benim insanlarla iletişim kurarken seçici olabileceğimi akıllarına bile getirmiyorlar. Yahut gören biri olursa da bedensel engelli olabilirmiş. Çünkü engelliyseniz asla engelli olmayan birisiyle evlenme lüksünüz yoktur. Gören biri veya engeli olmayan kişi sizi asla anlayamazmış. Bu nasıl bir düşünce yapısıdır, anlayamıyorum.

Bana evlenmek isteyip istemediğim bile sorulmuyor. Sadece herkes tarafından ne yapmam gerektiği söyleniyor. Üstüne üsluk nasıl birisiyle evlenmem gerektiği konusunda akıl da veriliyor.

Yeri gelmişken engelli kişinin diğerk bir engelli kişiyle evlenmesine karşı değilim. Bu şekilde evlenen engelli kişiler var ve çok mutlu olduklarını gözlemledim. Sadece bu tarz kalıplaşmış düşüncelere karşıyım. Halbuki her engelli birey evlenmek zorunda değildir. Engelli bir kişi evlenmek istiyorsa kendi hür iradesiyle karar vermelidir. Başkalarının kararıyla ve isteğiyle değil.

Aynı zamanda, evleneceği adayı kendisi seçmelidir. Yani evleneceği aday, kafa yapısına uygunsa, karakter yapısına uyuyorsa, enerjisi tutuyorsa, kısacası kendisine uygun bir adaysa evlenebilir.

Düşünüyorum da engelliler hakkında seminer veriliyor, makaleler yazılıyor, konuşuluyor. Engelli bireyler diğerk kişilerden hiçbir farkları olmadığını anlatsa da hala toplumun engellilik hakkındaki düşünce yapısının hiçbir şekilde değişmediğini görüyorum. Bu durum beni çok üzüyor. Bu konuda nasıl bir çözüm bulabilirim, bilemiyorum. İnşallah bu konuda bir çözüm bulunması dileğiyle. Hoşça kalın.

Festival Hatıraları

Kadir Efe Civan

kadirefecvn@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Sonbaharın bir ılık bir serin esen rüzgârları arasından kocaman bir merhaba değerli Eşit Erişilebilir Engelsiz Hayat Dergisi okurları. 86. sayıdaki yazımı nefis seslendirişinden ötürü Engin Yılmaz'a teşekkür ediyorum.

Bu yıl onuncusu düzenlenen Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin ev sahipliğinde 13-14 Ekim tarihleri arasında Beyazıt Yerleşkesinde gerçekleşti.

Hayatı yaşanılmaz kılan şeyin yeti farklılıkları değil, içselleştirilemeyen erişilebilirlik olduğuna inanan, Türkiye'nin dört bir yanından gelen yüzlerce insan bir kez daha erişilebilirliğin tek şifa olduğunu haykırdı.

On yıldır süregelen bir festivali tek bir yazıda anlatmanın imkansız ve festivalimize haksızlık olacağını düşündüğüm için festivalimizden bana kalan güzel hatıralara sizleri de ortak etmek için bu yazıyı yazma kararı aldım.

Ben bu yıl festivale ilk kez katılan katılımcılardanım. Festival alanına ilk adım attığımda hissettiğim büyük bir pişmanlık oldu. Ben bu festivale neden daha önce katılmamıştım? Bu pişmanlığın tek güzel yanı birazdan başlayacak olan yürüyüşümüzde sesimin daha gür çıkmasını sağlayacak olmasıydı. Yürüyüş tamamlanıp sıra erişilebilirlik sözünün söylenmesine geldiğinde ise deyim yerindeyse alanda coşku doruk noktasına ulaştı.

Bundan sonrası ise birbirinden merak uyandıran stantlarda hayatın farklı yöntemlerle nasıl eşit bir şekilde yaşandığını görmeye geldi. Kimseye haksızlık etmek istemiyorum ama beni

en çok etkileyen Stant oyun standı oldu. Çünkü burada, görüşümü kaybettikten sonra vedalaştığım iskambil oyununa Braille kartlar kullanarak geri dönebileceğimi keşfettim.

Tek tek saymaya kalksam mutlaka emeği geçen bir paydaşı unutacağımı adım gibi bildiğim için teşekkürümü toplu olarak etmek istiyorum. Yıllardır bu festivale emek veren herkese bir kez de buradan kendi adıma teşekkür ediyorum. Ve sözlerimi festivalimizde olduğu gibi erişilebilirlik sözümüzü alıntıylaarak bitirmek istiyorum.

“Bir gün

Herkesle aynı anda

Erişilebilir biçimde

Her görsel içeriğe erişinceye

Her filmi izleyinceye

Her kitabı okuyuncaya

Her Eğitim kurumuna engelsizce girinceye

Üretime eşit katılincaya

İmzalarımızı bağımsızca atıncaya

Oyumuzu tek başına verinceye

Her yazılım, donanım ve Web sayfasını dolu dolu kullanıncaya

Her cadde, sokak ve mekânı özgürce gezinceye

Tüm yaşamı eşit, erişilebilir, engelsiz kılıncaya dek

Mücadelemize devam edeceğiz.”

10. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali

İlgın Aydınoglu

ilginayd85@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Bir Engelsiz Erişim Derneği klasiği olan ‘‘Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali’’ bu yıl onuncu kez gerçekleştirildi. İlk altısı Boğaziçi  niversitesi’nde yüz yüze yapılmıştı. Sonrasında hayatımıza giren pandemi nedeniyle yedinci Ve sekizinci Festivaller online gerçekleştirildi. Dokuzuncu ve onuncu Festivaller ise İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin ev sahipliğinde yine yüz yüze gerçekleştirildi.

Öncelikle belirtmeliyim ki hem derneğin  yesi hem de ENUYGAR Merkezi’nin bir çalışanı olarak bu festivale katkı vermek benim için çok mutluluk ve gurur verici. Ancak festivalin keşişim kümesinde yer almak da bir o kadar zor.

Geçtiğimiz festivallerde stant görevlisi olarak yer almıştım ama festival İstanbul  niversitesi’ne geldikten sonra organizasyonda da yer almaya başladım. Ve koskocaman bir festivalin ne kadar ufak bir ekiple, ne zor şartlarda gerçekleştirildiğine şahit oldum.

Bu yıl geçtiğimiz yıla göre biraz daha tecr beliydik organizasyon konusunda. Tanıtımımızı daha iyi yaptık.

Festival haftasında online olarak gerçekleştirdiğimiz akşam etkinliklerinde otonom araç ve yapay zekaya dair ayrıntıları uzmanlarıyla konuştuk.

Festival sabahı saat 7.00’de gelip çadırları kurmaya başladık ve sonunda beklediğimiz an geldi.

Sevgili Engin Yılmaz’ın önderliğinde baston şarkılarını söyleyerek açılış y r y ş m z  gerçekleştirdik. Ve stantlara geçtik. Bu yıl Engelsiz Erişim Derneği’imizin stantlarının yanında İstanbul  niversitesi ve İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa’dan da uygulamalı stantları ekledik.

Erişilebilir ilkyardı, evcil hayvan bakımı, botanik, AFAD deprem simülasyon tır, üreme sağlığı stantları aralarında en ilgi çekenleriydi bence.

Cuma günü okulları getiremedik maalesef. Cumartesi günü ise daha kalabalıktı.

Müzik standı sayesinde kaliteli müzikleri dinledik. Yemek standıyla leziz yemekleri tattık.

Sponsorlarımız sayesinde birçok şeyi kolayca çözdük. Tabii ki üniversitemizin desteği de hep ön plandaydı. Üniversitemizin yaklaşık 150 öğrencisi gönüllü olarak bize destek verdiler ve festivalimizin daha düzenli olmasını sağladılar.

Önümüzdeki yıl 11. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali'ni umarım yine İstanbul Üniversitesi'nde ve yine ENUYGAR Merkezi ev sahipliğinde gerçekleştirebiliriz.

Küçük Sembollerin Büyük Gücü, Emojilerin İletişimdeki Rolü ve Karmaşık Dünyası

Kadir Ahıska

kadir.ahiskali.1339@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Emojiler, modern iletişimde duygusal ifadeleri ve tonlamayı iletmek için kullanılan küçük sembollerdir. Japon elektronik mesajlaşma kültüründen doğan bu semboller, 1990'ların başında Japonya'da Shigetaka mmKurita tarafından geliştirilmiştir. Başlangıçta basit duygusal ifadeleri temsil etmek için kullanılan emojiler, günümüzde iletişim dünyasında oldukça geniş bir yelpazede kullanılmaktadır.

Emojiler; iletişimdeki duygusal anlamı vurgulamak, espri yapmak, hatta bazen dil engellerini aşmak için kullanılır. Yüz ifadeleri, nesnelere, hayvanlar, yiyecekler, aktiviteler ve hava durumu gibi geniş bir yelpazede kavramları temsil eden emojiler, metin tabanlı iletişimi daha renkli hale getirir ve iletilen mesajın duygusal tonunu belirginleştirir.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte emojilerin çeşitliliği ve karmaşıklığı da artmıştır. Artık birçok iletişim ve sosyal medya platformu, kullanıcıların emojiler aracılığıyla duygusal ifadelerini ve düşüncelerini daha iyi iletebilmeleri için geniş bir emojiler koleksiyonu sunmaktadır. Bu semboller, dijital iletişimin daha etkili, duygusal ve anlamlı olmasını sağlar. Emojilerin popülerliği, küresel çapta bir dil oluşturma potansiyeli taşıdığından, birçok farklı kültürde ve dilde geniş kabul görmüştür. İnsanların duygusal ifadelerini daha rahat ve net bir şekilde iletebilmelerini sağlayan bu semboller, iletişimin evrensel bir parçası haline gelmiştir.

Peki Emoji Kullanmanın Ne Gibi Faydaları Vardır?

Emojilerin tarihçesine baktıktan sonra gelin bu küçük fakat fazlaca büyük anlamlar ifade eden şeylerin faydalarını birlikte inceleyelim.

✦ Emojiler, iletişimde büyük bir rol oynayarak mesajların tonunu ve anlamını netleştiren önemli araçlardır. Emojiler insanlar arasındaki dijital iletişimi zenginleştirir ve duygusal bağları

güçlendirir. Metin tabanlı iletişimin soğukluğunu azaltarak duygusal ifadelerin yanı sıra espri, ironi ve sempati gibi karmaşık duyguları da aktarmak için kullanılır.

Ayrıca, kültürel farklılıkların ve dil engellerinin üstesinden gelmeye yardımcı olur. Özellikle hızlı iletişim ortamlarında, kelimelerin eksikliği veya yanlış anlaşılma riskini azaltarak etkili iletişim sağlar. Bu nedenle, emojiiler modern iletişimde duygusal zenginliği artırarak, iletişimdeki anlaşılabilirliği ve duygusal bağları güçlendirmiştir.

Emojiilerin kullanımının birçok faydası bulunmaktadır. Örneğin bir arkadaşınız ile sohbet ettiğinizi düşünün, sizce aşağıdaki metin mesajlarından hangisi daha anlaşılabilir? Ya da şöyle soralım. Sizce hangi mesaj daha yanlış anlaşılma durumundan uzak?

1. "Hey Kadir, bugün buluşalım!"
2. "Hey Kadir, bugün buluşalım! 😊"

İkinci mesajdaki gülümseme emojiisi, mesajın samimiyetini ve olumlu tonunu vurgulayarak iletişimi daha samimi hale getirir. Ayrıca, emojiiler kompleks duyguları basitleştirdiği için iletişimdeki anlaşılabilirliği artırır.

🔥 Emojiiler, sohbetleri daha eğlenceli ve canlı hale getirir. Örneğin, bir arkadaşınızla bir yere gittiniz, gezip eğlendiniz... İkinci örnek olarak da aktivite sonrasında arkadaşınız ile yaptığımız bir sohbeti ele alalım:

Arkadaş: "Dün gece gittiğimiz mekan çok eğlenceliydi!"

Siz: "Evet, gerçekten harikaydı! 🎉"

Bu durumda parti şapkası emojiisi, sohbeti daha renkli hale getirir ve o anki keyfi daha iyi ifade eder. Fakat arkadaşınızın size yazdığı "Dün gece gittiğimiz mekan çok eğlenceliydi!" mesajını canınız sıkılsa ve oturup yorumlamaya kalksanız, "Çok soğuk davranıyor, acaba gittiğimiz mekan güzel değil miydi?", "Sadece bu mesajı atmış; acaba benimle vakit geçirmeyi"

zorla mı istedi?" gibi paranoya durumları sıralar durursunuz, bunu yaptığımız için siz de mutsuz olursunuz.

Emojileri övdük, güzelliklerinden ve anlaşılabilirliği arttırdıklarından bahsettik fakat emojiler olmadan da konuşamaz mıyız?

Emojiler, duygusal tonu netleştirmek ve iletişimi daha renkli hale getirmek için etkili bir araçtır. Fakat her zaman emojilerle iletişim kurmak zorunda olmadığımızı da unutmamalıyız. Metin tabanlı iletişimde yazdığımız mesajı netleştirmek için emojiler kullanabiliriz ancak bazen karşı tarafla olan iletişimimizi emojiler olmadan da anlaşılır hale getirebiliriz.

Arkadaşlarımızın yazdığı mesajları her zaman olumlu bir bakış açısıyla ele almalıyız. Bazen kelimelerin ötesindeki anlamları çözmek için empati kurmak önemlidir. Bu durumda metin tabanlı iletişimde anlaşılabilirliği arttırmak için açıklayıcı cümleler kullanmak veya duygularımızı net bir şekilde ifade etmek de önemlidir.

Peki Fazla Emoji Kullanımı Sorunlara Yol Açar Mı?

Emojilerin fazla kullanımı, iletişimde bazı olumsuz etkilere neden olabilir. Örneğin, resmi yazışmalarda emojilerin aşırı kullanılması ciddiyet ve profesyonelliği zedeleyebilir.

Bir iş ortamında resmi bir e-postada çok sayıda veya yanlış emojilerin kullanılması, iletişimin ciddiyetini azaltabilir ve gönderenin profesyonel imajını olumsuz etkileyebilir. Bu durum özellikle iş ilişkileri veya müşteri iletişiminde zararlı olabilir.

Ayrıca, kültürel farklılıklar nedeniyle emojilerin yanlış anlaşılması iletişim kopukluklarına yol açabilir. Belirli bir emojinin bir kültürde olumlu bir anlam taşıdığı ancak farklı bir kültürde aynı emojinin farklı bir anlamı ifade ettiği durumlar ortaya çıkabilir. Bu durum, iletişimde karşı tarafın gerçek duygularını veya niyetini yanlış anlamasına neden olarak iletişimde sorunlara yol açabilir. Örneğin bir iş toplantısında yazışma yapan kişi, karşı tarafa jest olarak gülen bir yüz emojisi gönderdiğinde bu eylem bazı kültürlerde samimiyet ve olumlu bir

iletişim biçimi olarak algılanırken diğer kültürlerde ciddiyetsizlik veya saygısızlık olarak yorumlanabilir. Benzer şekilde bir kültürde kalp emojisi sevgi ve dostluğu ifade ederken farklı bir kültürde bu sembol tamamen farklı duygusal anlamlar taşıyabilir ve karşı tarafı yanlış anlamaya sevk edebilir. Bu tür kültürel farklılıklar, iletişimde emojilerin kullanımında dikkatli olunması gerektiğini vurgular ve karşılıklı anlayışı teşvik eder. Bu durumlar küreselleşen dünyada iletişimde anlaşılabilirliği sağlamak için hassasiyet gerektiren bir konudur. Bu yüzden, emojilerin kullanımında dikkatli olmak ve iletişim ortamına göre uygunluğunu göz önünde bulundurmak gerekir.

Sonuç olarak, emojiler duygusal ifadeyi kolaylaştıran ve iletişimi canlandıran önemli araçlardır. Ancak uygun bir şekilde kullanılmadığında iletişimde sorunlara yol açabilirler. Dikkatli ve ölçülü bir şekilde emojilerin kullanılması, iletişimdeki etkinliği arttırabilir ve olası anlaşılma sorunlarını önleyebilir.

WeAccess.ai ile Yapay Zekâ Destekli Dijital Erişilebilirlik

Muhammed Taha Türk

info@tahaturk.com.tr

Sayı: 117, Kasım 2023

Engelli bireylerin her geçen gün dijital dünyaya daha fazla adapte olması, erişilebilirlik konusundaki tartışmaların daha fazla gündeme gelmesini sağladı. Ekran okuma ve ekran büyütme yazılımları bugün her ne kadar işletim sistemlerinin önemli parçaları haline gelseler de internet siteleri, mobil ve masaüstü uygulamalar erişilebilir şekilde tasarlanmadıkça bu dijital öğelerden engelli bireylerin faydalanması çok da mümkün olmuyor. Diğer taraftan görme engelli bireylerin özellikle fotoğraf ve video gibi görsel öğelerde karşılaştığı sorunlar halen tam manasıyla çözülebilmemiş değil. Günümüzde hem web siteleri veya uygulamalar hem de görsel/işitsel öğeler için modern çözümlerin geliştirilmesine ihtiyaç var. Yapay zekâ ve getirdikleri, bugün tüm dünyada çok fazla tartışılıyor ve şirketler, yapay zekâ ile işlerindeki verimliliği arttırmanın yollarını arıyor. Diğer taraftan bu teknolojilerin son kullanıcı grubuna da getirdiği faydaları görmek kaçınılmaz. Bu yazımda sizlere dijital erişilebilirlik konusunda modern çözümleri bir araya getirdiğine inandığım WeAccess.ai'ı anlatacağım.

WeAccess.ai, yapay zeka destekli sürdürülebilir dijital erişilebilirlik çözümleri geliştirmeye odaklanan bir şirket ve geliştirdikleri hizmetler hem kurum ve kuruluşların hem de bireysel kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verecek türden. WeAccess.ai'nin geliştirdiği hizmetler neler?

[WeAccess.ai](#), kurum ve kuruluşların dijital erişilebilirlik gereksinimlerini karşılamak için WeAnalyse, WeTool ve WeSign dahil çeşitli servislere sahip. Ayrıca doğrudan görme engelli kullanıcıları hedefleyen WeVideo hizmeti de var. Şimdi gelin, bu hizmetleri yakından tanıyalım.

WeAnalyse:

WeAnalyse, herhangi bir web sitesinin erişilebilirlik sorunlarını yapay zekâ yardımıyla tespit edebilmesine imkân tanıyor. Kurum ve kuruluşlar WeAnalyse'a web site adreslerini

girdiklerinde web sitelerindeki erişilebilirlik sorunlarını ve bu sorunların hangi bölümlerde yer aldığını içeren ayrıntılı bir rapora sahip olabiliyor. Kuruluşlar bu rapordaki eksikliklere bağlı olarak dijital erişilebilirlik konusundaki çalışmalarını gerçekleştirebiliyor.

WeTool

WeTool, web sitelerindeki erişilebilirlik sorunlarının çözümlenmesine olanak sunan bir eklentidir. WeTool'u web sitelerine entegre eden web sitesi sahipleri erişilebilirlik sorunlarını tespit etmekle kalmaz, aynı zamanda yine yapay zekânın yardımıyla bu sorunları otomatik olarak düzeltebilirler. WeTool erişilebilirliğe ilişkin teknik sorunları bulur ve çözer. WeTool isteğe bağlı olarak web sitelerini haftalık veya aylık olarak dijital erişilebilirlik yönünden tarayabiliyor ve yeni bir sorun tespit ettiğinde web sitesi yöneticisinin herhangi bir işlem yapmasına gerek kalmadan bu sorunu ortadan kaldırabiliyor.

WePhoto

Görme engelli bireylerin bir web sitesinde gezinirken karşılaştıkları önemli bir sorun da alternatif metin içermeyen görsellerdir. Web site sahipleri çoğu zaman bu konuyu önemsemez veya bu konuda nasıl davranacaklarını bilmezler. WePhoto hem görme engelli internet kullanıcılarının hem de web sitesi yönetici veya editörlerinin hayatını kolaylaştırmak için WePhoto servisini geliştirmiş. WePhoto, web sitelerinde yer alan görsellere yapay zekâ desteğiyle otomatik olarak alternatif metinler ekleyebiliyor. Web sitesindeki editör veya yazarlar yapay zekânın oluşturduğu betimlemeleri dilerlerse düzenleyebiliyor.

WeVideo

WeVideo, doğrudan görme engelli bireylerin ihtiyaçları düşünülerek tasarlanmış yapay zekâ destekli bir video betimleme çözümü. Şimdilik sadece YouTube videoları üzerinde çalışan bu servise herhangi bir YouTube videosunun bağlantısı verildiğinde yapay zekâ kısa sürede o videonun sesli betimlemeli bir versiyonunu oluşturuyor. Görme engelli internet kullanıcıları, video için oluşturulan özel bağlantıya tıklayarak ilgili videoyu sesli betimlemeli olarak

dinleyebiliyor. Ayrıca hizmet izleyicilerin betimlemeyle ilgili özelleştirebilecekleri seçenekler de sunuyor. Diğer taraftan diyelim ki videonun bir bölümünde daha fazla ayrıntı içeren bir betimleme almak istediniz veya bir karede hangi nesnelere olduğunu merak ettiniz, kontrol panelinden açacağınız sohbet kutusuna bu isteğinizi yazabilir ve daha ayrıntılı sonuçlar alabilirsiniz.

WeSign

WeSign, web sitelerinde yer alan yazılı içeriklerdeki cümleleri işaret diline çevirebilen bir eklentidir. WeSign bir web sitesine entegre edildiğinde işitme engelli bir kullanıcı, web sitesini ziyaret ettiği zaman anlamakta zorlandığı herhangi bir cümlenin üzerine dokunduğunda ilgili cümlenin işaret dili çevirisini açılan küçük bir ekranda görüntüleyebilir.

Yapay zekâyı dijital erişilebilirlik alanında çözümler üretmek için kullanmak gerçekten çok önemli. WeAccess.ai'nin geliştirdiği servisler ve bu alanda gelecekte geliştirilecek diğer hizmetler, dijital erişilebilirlik konusunun daha fazla kurum ve kuruluş tarafından benimsenmesini sağlayacak. Her şeyden önce şirketler çok sınırlı bilgiye sahip olsalar bile engelli bireyler için uçtan uca dijital bir deneyim sunma fırsatı yakalayacaklar. Ayrıca yapay zekâ, süreci otomatikleştirdiği için işletmeler dijital erişilebilirlikte çok daha hızlı olacaklar. Diğer taraftan maliyetler düşeceği ve erişilebilir deneyim daha kısa sürede sağlanacağı için hem kapsayıcı erişilebilirlik mümkün olacak hem de şirketlerin her konuda öne sürdüğü yüksek maliyet bahanesi ortadan kalkmış olacak.

Ek olarak WeVideo gibi hizmetler de hiç şüphesiz görme engeli bulunan bireylerin YouTube başta olmak üzere çeşitli video platformlarında içerik tüketmesini daha eğlenceli hâle getirecek. Her şeyden önce izleyiciler ne izlediklerini gerçekten bilecek. Mesela WeVideo için konuşmak gerekirse kullanıcılar, YouTube üzerinde bir ders konu anlatımı videosu izlediklerinde ve o video üzerinde herhangi bir yazılı veya görsel öğe gösterildiğinde, bunu WeVideo'nun oluşturduğu betimleme sayesinde rahatlıkla öğrenebilecek. Bu tarz çözümler, pek çok farklı senaryo için geliştirilebilir. Ancak en temelde asıl mesele uçtan uca erişilebilirlik için daha çok

özümün geliştirilmesi, geliştirilen bu çözümlerin modern teknolojilerden faydalanması ve hem işletmelerin hem de kullanıcıların hayatını kolaylaştırmasıdır.

Daha erişilebilir bir dijital dünyada görüşmek üzere!

Görme Engelli Test Uzmanı Olmanın Manifestosu

Sarper Arıkan

sarperarikan@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Yazıma başlarken dijital dünyanın daha erişilebilir olması adına önemli adımlar atmış sevgili kardeşim Olcay Aşçı'yı özlemle ve rahmetle anıyorum. Sensiz bir eksiğiz sevgili kardeşim...

Giriş

Dijital dünya her bireyin rahatça erişebilmesi gereken bir alan olmalıdır. Bu bağlamda, görme engelli test uzmanlarının rolü büyüktür ve bu nitelikteki test uzmanları engelli bireylerin web siteleri, uygulamaları ve diğer dijital hizmetleri sorunsuz bir şekilde kullanabilmelerini sağlamak için çalışır.

Erişilebilirlik Testinin Tanımı ve Önemi

Erişilebilirlik testi, engellilerin dijital ürün veya servisleri kullanabilmesini sağlamak amacıyla yapılır. Bu süreç, ürünün WCAG gibi standartlara uyup uymadığını ve engelliler tarafından kullanılan araçlarla uyumlu olup olmadığını kontrol etmeyi içerir. Erişilebilirlik sadece engelli bireyler için değil, yaşlılar ve geçici engeli olan bireyler için de önemlidir. Bu nedenle, erişilebilirlik testi dijital ürünlerin ve hizmetlerin herkes tarafından kullanılabilir olmasını sağlamak için kritik bir rol oynar.

Erişilebilirlik Testi için Öne Çıkan Araçlar

1. Testsigma: Bulut tabanlı, AI destekli bir otomasyon test çözümüdür. Test süreçlerini hızlandırır ve test senaryolarının kolayca oluşturulmasını sağlar.

2. AccessiBe: AI, makine öğrenimi ve bilgisayar görüşünü entegre ederek erişilebilirlik sürecini hızlandırır ve basitleştirir. Web sitelerini otomatik olarak analiz eder ve erişilebilirlik sorunlarını düzeltir.

3. Siteimprove: Web sitelerinizi kapsamlı bir şekilde incelemenize olanak tanır ve erişilebilirlik sorunlarına dair detaylı raporlar sunar.

4. Google Lighthouse: Otomatik erişilebilirlik testi için kapsamlı bir çözümdür. Web sitelerinin performansını, SEO'yu ve erişilebilirliği değerlendirir.

5. UsableNET: WCAG ve ADA web uyumluluğu testini basitleştirir ve web sitelerinin erişilebilir olup olmadığını kontrol etmeye yardımcı olur.

Erişilebilirlik Testinin Temel Unsurları

1. Renk Kontrastı: Metin ve arka plan arasında yeterli kontrast olmalıdır. Bu, metnin okunabilirliğini artırır, az görenler ve renk körlüğü olan bireyler için önemlidir.

2. Sade Dil Kullanımı: İçeriğinizin herkes tarafından anlaşılabilir olması gerekir. Karmaşık dil ve jargon kullanımından kaçının.

3. Altyazılı Videolar: Videolar, içerikleri açıklayan altyazılar içermelidir. Bu, işitme engelli bireyler için önemlidir.

4. Klavye ile Navigasyon: Web siteniz klavye ile gezinmeye uygun olmalıdır. Bu, hareket kısıtlılığı olan bireyler için önemlidir.

Erişilebilirlik Testi Yapma Yöntemleri

1. Dahili Erişilebilirlik Kontrollerini Kullanın: Testsigma gibi araçlar yaygın erişilebilirlik sorunları için dahili kontrollere sahiptir.

2. Erişilebilirlik Testi Çerçevesini Kullanın: aXe ve WAVE gibi çerçeveler daha kapsamlı kontroller yapabilir.

3. Özel Erişilebilirlik Test Araçlarını Kullanın: Bu araçlar erişilebilirlik testi sürecini destekler.

4. Manuel Test Yapın: Otomasyon testinin yanı sıra manuel test de önemlidir. Sözelimi, ekran okuyucularla yapılan testler örnek olarak verilebilir.

Erişilebilirlik Testi ve Kullanıcı Deneyimi

Erişilebilirlik testi sadece teknik bir gereklilik değil, aynı zamanda iyi bir kullanıcı deneyimi sağlamanın bir parçasıdır. Erişilebilir bir web sitesi veya uygulama tüm kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılar ve onlara değer verdiğinizi gösterir. Bu, marka sadakatini arttırabilir ve daha geniş bir kitleye ulaşmanıza yardımcı olabilir.

Erişilebilirlik ve Yasal Uyum

Erişilebilirlik sadece etik bir sorumluluk değil, aynı zamanda yasal bir zorunluluktur. Birçok ülkede engelli bireylerin dijital ürün ve hizmetlere erişebilmesi için yasal düzenlemeler bulunmaktadır.

Erişilebilirlik Testi ve Sürekli İyileştirme

Erişilebilirlik testi sürekli devam eden bir süreçtir. Teknoloji ve standartlar sürekli olarak gelişmektedir. Bu nedenle, erişilebilirliği düzenli olarak değerlendirmek ve iyileştirmek önemlidir. Bu, kullanıcı deneyimini döngüsel biçimde geliştirmenize ve dijital ürünlerinizin ve hizmetlerinizin herkes tarafından kullanılabilir olmasını sağlamanıza yardımcı olabilir.

Sonuç

Erişilebilirlik testi, engelli bireylerin dijital dünyaya tam anlamıyla erişebilmesi için hayati öneme sahiptir. Testsigma gibi araçlar bu süreci hızlandırmaya ve kolaylaştırmaya yardımcı olabilir.

Bir K r Sopranonun Sahne D v s  Tecrübesi

Yazan Madie Hendrix

Çeviren Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Editörün Notu:

Bu yazı ilk olarak Ulusal K rler Federasyonu Sahne Sanatları Bölümü'nün bülteni olan ve üç ayda bir bölüm üyelerine sunulan Spotlight'ta yayınlanmıştır. Bu yazıyı okumadan, operalarda bazen oynanan savaş sahnelerini hiç düşünmemiş ve k r bir kişinin şarkı söylemekten daha fazlasını nasıl yapacağını hiç merak etmemiştim. Umarım siz de bu yazıyı benim kadar bilgilendirici bulursunuz.

Makaleye geçmeden önce, yazarı hakkında biraz bilgi edinelim. Madie Hendrix şu anda Atlanta, Georgia'da yaşayan k r bir koloratur soprano. Güneydoğudaki kiliselerde sahne almışlığı ve Alabama Senfoni Orkestrası ile Carmina Burana ve Beethoven'ın 9. Senfonisini seslendirmişliği var.  nemli opera eserleri arasında Weill'in Street Scene'indeki Jennie ve Offenbach'ın Le Mariage Aux Lanternes'indeki Fanchette rolleri yer almaktadır. Kısa süre önce Harrower Ses Bursu'nu ve 2023 Georgia Eyalet Üniversitesi Onur Resitali'ni kazandı. Lisans eğitimini 2020 yılında Montevallo  niversitesi'nde ses alanında tamamlamış ve Mayıs 2023'te Georgia Eyalet  niversitesi'nde ses performansı alanında yüksek lisans derecesi almıştır. şu anda Georgia Eyalet  niversitesi'nde sanatçı diploması almaya devam eden Madie'nin bu sonbaharda GSU'nun Suor Angelica prodüksiyonunda Genovieffa rolünü seslendirmesi bekleniyor.

Madie, opera sahnesine erişim ve eşitlik getirmeyi amaçlıyor ve körlüğün performans için bir engel olmamasını, aksine çeşitli ve kapsayıcı oyuncu seçimi için kapı açmasını diliyor. İşte yazısı.

Bir Sahne Dövuşü Eğitmeninin Opera Atölyemize seminer vermeye geleceğini öğrendiğimde çok heyecanlı ama aynı zamanda oldukça gergindim. Gerçekten katılmak istiyordum ama kör bir şarkıcı olduğum için nasıl başaracağımdan emin değildim. Bir arkadaşımdan bana neler olup bittiğini anlatsa bile arkada oturup dinlemenin bana gerçekten fayda sağlamayacağını biliyordum.

Oldukça utangaç, içe dönük bir insanım ve genellikle sınıfta konuşmam ama bunun için gerçekten ihtiyacım olduğunu biliyordum. Eğitmenimiz Marcus kendini tanıttıktan ve bazı güvenlik önlemlerini gözden geçirdikten sonra, ona kör olduğumu ancak engelimin katılımımı sınırlamasını istemediğimi söyledim. Çok nazik, samimi bir kişiliği vardı ve "Sizinle çalışmaktan onur duyuyorum. Bu benim için bir ilk ama bunu başaracağız!" dedi.

Marcus kesinlikle sözünü tuttu! Akranlarımdan yaptığı her şeyi yapabildim ve bu tür bir sınıfa dahil olmak harika hissettirdi. Aşağıda öğrendiğim becerilerin bir listesi ve her egzersizi nasıl güvenli bir şekilde yapabildiğime dair açıklamalar yer alıyor.

Düşmek

Düşmeyi öğrenmek ilk başta kesinlikle korkutucuydu. Çevrem boş olduğundan emin olmak zorundaydım. Bir sandalye ile geriye doğru düşme kavramını örenerek başladım. Ayakta durmaktan hemen arkamda duran bir sandalyeye oturmaya geçtim. İlk başta sandalyenin orada olduğundan emin olmak için arkama uzanmak ve oturmadan önce avucumu koltuğun üzerine yerleştirmek gibi sürekli kullandığım tekniği kullandım. Sonra ellerimi hiç kullanmamam, sandalyenin orada olduğuna güvenmem istendi. Böylece ayakta dururken derin bir nefes aldım ve kontrol etmeden sandalyeye oturdum. Nefes almak gerçekten işe yaradı çünkü bir sonraki

adımında sandalye elimden alındı. Düşmeye başladığımda sırtımda birinin elinin olması ilk başta yardımcı oldu ancak sonunda destek olmadan geriye doğru düşebildim.

Aynı kavramlar öne ve yana düşmek için de uygulandı. Ayakta düşmek ilk başta biraz fazla korkutucu geliyorsa, diz çökerek düşmeyi öneririm. Yere o kadar uzak olmadığım için bunu başlangıçta çok daha az korkutucu buldum!

Tokatlama/Yumruklama

Bunun için somut bir referans noktasına sahip olmak çok önemliydi. Partnerim ve ben birbirimize dönük durduk. İlk başta onlarla ayak parmak uçlarımızı birleştirerek tam olarak nerede olduklarını anlayabildim. Sonra iki adım geri attım (partnerim yerinde kaldı). Daha sonra sol elimi uzattım ve partnerim sağ eliyle elimi tuttu. Bu bana biraz direnç kazandırdı ve bir adım ileri atıp sağ elimle soluma doğru bir tokat hareketi yaptım. Hareketin güçlü görünmesi için sonuna kadar takip ettiğimden emin oldum ve böylece kollarım çapraz hale geldi. Partnerim de sol eliyle bacağına vurarak tokat sesini çıkarırdı (operada bu ses orkestra tarafından bastırılabilir). Bunu güvenli bir şekilde nasıl yapacağımı öğrenmek biraz zaman aldı ancak bunun artık alet çantamda bir araç olmasından çok memnunum!

Saç ve Kulak Çekme

Bu düşündüğüm kadar zorlayıcı değildi! Saç çekmeyi parmaklarımı pençe şeklinde katlayıp partnerimin başının arkasına bastırarak öğrendim. Sonra partnerim elleriyle bileğimi kavrayıp tuttu ve bu da saçlarının çekildiği görsel illüzyonunu yarattı. Bu pozisyonda alanda birlikte koşturmak çok eğlendiriciydi!

Sonuç

Bu deneyimi yaşadığım için çok minnettarım. Bu benim için gerçekten mümkün olmadığını düşündüğüm bir şeydi çünkü sorumluluk ve sorunları çok büyüktü. Ama artık bunun gerçekten mümkün olduğunu biliyorum ve gören meslektaşlarım kadar hazırlıklı olabilmek için çok önemli beceriler kazandım. Eşitlik benim için çok önemli ve sahnenin üzerinde performans sergilemek isteyen herkes için kapsayıcı, çeşitli ve güvenli bir yuva olmasını diliyorum.

Umarım bu yazdıklarım hepimiz için aydınlatıcı, yararlı olmuştur! Herhangi bir sorunuz olursa, lütfen bana ulaşmaktan çekinmeyin. Deneyimlerimi paylaşmama izin verdiğiniz için teşekkür ederim!

Birlikte Öğrenelim Miniğim

Ayşe-Turgay Gümüş

sevgiozgurluktur@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Çocuk Kitaplarını Nasıl Erişilebilir Yaptık?

Merhaba EEEH Dergi okuyucuları. Yazımıza başlarken, bize bu yazacaklarımızı anlatma fırsatı verdikleri için EEEH Dergi ekibine çok teşekkür ederiz.

Önce kendimizi tanıtalım: biz İzmir’de yaşayan ve yaklaşık üç buçuk yıldır ebeveyn olan iki körüz. Zaten yazacaklarımız da bununla ilgili. Ebeveyn olacağımızı öğrendiğimiz ilk andan itibaren kafamızdaki sorulardan biri, bebeğimize nasıl kitap okuyabileceğimiz ya da nasıl erişilebilir bir şekilde oyunlar oynayabileceğimizdi. Bizi bir araya getiren şeyin kitaplar ve edebiyat olduğunu düşünürsek, söylemeliyiz ki kitaplar bizim kırmızı çizgimiz, zayıf noktamız, zaruri ihtiyacımız. Artık ne dersiniz...

Konumuza dönecek olursak, bir Facebook grubuna bize bu konuda bir yöntem önermeleri için yazdık. Sonra çok sevdiğimiz arkadaşımız Demet Akkaya, bize arkası yapışkanlı şeffaf asetata önerdi. Tabii bunu duyunca altın bulmuş gibi sevindik. Yok ya, vallahi altına o kadar sevinmeyiz. Neyse sonuç itibarıyla, “Bebeğimin İlk Kartları” diye bir kart grubunda bu şeffaf asetata denedik. Nasıl mı denedik? Gören biri bize bu kartları tek tek betimledi, biz de kartların büyüklüğünde kağıtlara, kısa satırlarla kartların betimlemelerini Braille olarak yazıp üstlerine yapıştırdık.

Evet, bu yöntem çok işimize yarasa da sonra fark ettik ki bu formdaki asetata yazılan yazı kısa sürede deforme oluyor, silikleşiyor. Anladık ki bizim yeni çözümler düşünmemiz gerekiyor.

Sonra... Ve Tanrı çift taraflı şeffaf bant ve normal kalınlıkta şeffaf asetatı yarattı. Biz onu icadın 8. harikası ilan ettik. Fahri sekizinciliğini de artık kitaplarımızın metin ve betimlemelerini o kağıtlara yazmak ve arkalarını çift taraflı şeffaf bantlarla bantlamak suretiyle taçlandırdık. Yapıştırma, betimleme vb. konularda kademeli bir ilerleyişle her kitap veya oyuncakta yeni yöntemler geliştirdik. Bu arada da kaygılarımızı anlayan ve sahiplenen muhteşem insanlarla sınıksız sarılıp sarmalandık. O insanlarla güzelleştik, güçlendik, büyüdük. Üç buçuk yıllık bu erişilebilir ebeveynlik yolculuğunda beş yüzü aşkın erişilebilir kitabımız, onlarca erişilebilir oyunumuz oldu.

Asetatı aldık, asetat kağıdının bir yüzünü bantladık, kitapları okutup kaydettirdik, betimlettik, bantladığımız asetatlara metin ve betimlemeleri Braille olarak yazdık, kestik, yapıştırdık. Elbette bütün bunları bu kadar kolayca yapmadık, yapamadık. Yazıyı çok uzun tutmamak adına erişilebilir kitap serüvenimizin detaylarını editoryal otoritenin izin vermesi halinde bir sonraki sayıya bırakalım istedik. O zaman Oya Başar'ca bir vedayla satırlarımızı sonlandıralım: Bizi okumaya devam edin anacım. (

Erişilebilir Düğün

Şeyma Büyükurvay Şatay

Sayı: 117, Kasım 2023

“Falanca durağa şimdi geliriz, göğe bakalım.” Her zaman birlikte gülebiliriz. Duraklar gelir, otobüse bineriz, ineriz... Hayat akarken biz birlikte, yan yana olarak da olmadan da göğe bakarız. Hayatlarımızı birleştirmeyi kutladığımız bir düğünümüz oldu. Hatta düğünlerimiz... Bu satırlardan birinci yıldönümümüzde size eşim Hasan’la birlikte sesleniyoruz.

“Düğün bu dergide ne alaka?” dersiniz, bu dergi hayatın her yönünü içerebiliyorsa bir düğünü de içermeli 3E’nin hakkını veren ve veremeyen yanlarıyla... Madem bir Ankara’da, bir İzmir’de iki kocaman düğün yapıyoruz ve konuklarımızın mutluluğumuzu paylaşmasını, düğünden memnun ayrılmasını istiyoruz, o halde herkesi düşünmeliydik. Elimizde düğünün görsel detaylarına dair pek çok örnek vardı. Dünya kadar örneği yakınlarımızın betimleme desteğiyle anlayıp fırsat olduğunda dokunarak anlayıp düğünümüzü kurguladık. Tabii hangi esnada hangi müziklerin çalacağını da ince ince belirledik.

Şimdi bunun içinde körlüğe özgü veya körlerin erişimi için dönüştürmeye çalıştıklarımızdan bahsedeceğiz. Öncelikle Ankara’daki ilk düğünde gelini alıp düğün salonuna gitmekle başlıyor. Açıkçası burası için düşündüğümüz bir erişilebilirlik çalışması olmamıştı. Aşağıda bando ekibi icradayken ve konuklar varken biz Hasan’la apartmanın kapısından çıktık. Biraz sonradan öğrendiğimize göre bazı kör arkadaşlarımızın havada bastonları ile oluşturdukları çatı içerisinden geçmişiz kapıdan çıkınca. Bir yakınımızın şu yorumu, durumu gayet iyi özetliyor: “Aklıma bir anda geldi ve bulabildiğim görme engellileri yönlendirdim. Hepsi çok mutlu oldular çünkü kendilerinden bir şey buldular.” Hakikaten tam da böyle.

Biraz takvimi geri sarıyoruz. Özenle hazırlandığımız bir dans ile çıkmak istedik konuklarımızın karşısına. Bunun için salona ve sahneye önce biz hakim olmalıydık. Örneğin salonda gelin ve damadın önünde dans etmesi için kurgulanmış çiçekler, yapraklar ve ihtişamlı bir ışıklandırmadan oluşan bir alan vardı. Fotoğraf çekimlerinde de arkamızda buranın gözükmesi güzel olurdu. Ayrıca dansımızı sergilemek için bir alanı referans almalıydık. Bunun

için tıpkı golbol maçlarında olduğu gibi bir bant sistemi oluşturalım ve bu alanı belirtelim dedik. Tabii giydiğimiz ayakkabıların altı spor ayakkabılarına göre biraz daha kalın veya topuklu olduğundan bant yerine ince bir kabloyu yere çember şeklinde bantlamayı tercih ettik. Peki, biz merdivenden inip bir süre sandalyelerin arasında düz yürüyüp sahneye geldiğimiz, hatta gelin çiçeğini bırakmak için döneceğimiz nedimenin yerini nasıl saptayacaktık? Bunun için de yürürken hissedebileceğimiz aynı kablo ve banttandır oluşan sistemi düz çizgi olarak hazırladık. Yani harika dansımızda bağımsız ve doğru biçimde yürümemiz üstün yeteneklerimizden değil, basit çözümlerimizden kaynaklandı. Aynısını elbette İzmir düğünümüz için de yaptık. Oradaki ortam için yalnızca eşkenar dörtgen şeklinde bir işarete ihtiyacımız oldu.

Daha geriye gidersek bu işin düğün slaytı, düğün salonunun genel hali, önceden nasıl olduğunu bildiğimiz sahneye çıkışımız ve dansımız vardı. Bunlar için betimleme metinleri oluşturduk. Düğünlerimiz öncesinde bir salon görevlisi ve yakınlarımızdan grubu takip edecek kişiler belirledik. Düğünümüze birkaç gün kala davetiyemizi ilettiğimiz herkese bir betimleme WhatsApp grubu oluşturacağımız ve bu gruba yalnızca betimleme metinlerinin gönderileceği bilgilerini ve grubun katılım bağlantısını gönderdik. İhtiyaç duyan pek çok görme engelli kişi gruba katıldı. Her iki düğün için de aynı grubu kullandık. İlk düğüne gelenlerin düğün sonrasında çıkacağını düşünmüştük ama grubumuz hala açık, hala katılımcıların neredeyse hepsi duruyor. Sanırsız hoş bir anı olarak tutuluyor ya da unuttular...

Bu gruba önceden belirlediğimiz kişiler, önceden belirlenmiş hazır betimleme metinlerini zamanı gelince gönderdi. Anlık betimleme metinlerini ise yine düğün sırasında gönderdi. Bazı betimlemeler hem bizim sonradan baktığımızı hem de arkadaşlarımızdan gelen dönütlere göre oldukça yerinde, görsel detayları içeren metinlerdi. Bazıları ise “Gelinle damat şimdi konuklarla oynuyor” gibi görsel detay içermeyen metinler oldu. Yine de o anda “Masada mıyız, sahnede miyiz?” sorusuna cevap olabilecek ama kısıtlı bir betimlemedir.

Gelelim düğünlerin sonundaki gelinin gelin çiçeğiyle ve damadın papyonuyla dans ettiği, genellikle gençlerinse bunları müzik sonuna doğru yakalamaya çalıştığı sıraya. Burası da oldukça görseldi. Biz nerede dans ediyoruz, çiçeği veya papyonu ne zaman atıyoruz ve ne tarafa doğru? Bunun için çiçek ve papyona golbol topunun içindeki zillerden bağladık. Biz salladıkça

ses yapıyorlardı ancak müzikte duyulamayacaktı. Bu nedenle de her iki düğünün görevlileriyle anlaştık, müziği birkaç kez kısacaklar ve o esnada zilin sesi net bir şekilde duyulacaktı. Örneğin gelinin çiçeği atar gibi yapıp vazgeçmesini de bu boşluk anlarında yaptık. Bizim için de müziğin kısıldığı anlar; etrafımıza dolmuş insanların seslerini, “Buraya at” gibi bağırışlarını duyduğumuz ve böylece arkadaşlarımızla etkileşimde olabileceğimiz zamanlar oldu. Boşlukların en sonuncusunda da çiçeği ve papyonu attık. Tabii bunlar ayrı zamanlarda oldu. Önce Şeyma’nın, sonra Hasan’ın dansı gibi.

İlk düğünümüzün içinde kına gecesi konsepti de vardı buna ayrılmış bir zaman içinde. İkincisinde ise nikah. Nikahımızda ben Braille noktaları ile “Evet” demişim önce. Bu sırada pek çok insan beni anlamıştı; alkışlar, ıslıklar ve tezahüratla eşlik etmişti. Bir kısım da belki tahmin edip belki salt dahil olmak için katılmıştı. Bu eğlenceli fikri aylar öncesinde bir canım arkadaşımın bulmuştu.

Böylece düğünlerimiz geldi geçti, üzerinden de bir yıl geçti. Erişilebilirlik detaylarını düşünmek ve çözümler üretmeye çalışmak harika, heyecan verici bir histi. Hala hoşlukla anıyoruz. Çevremizden gelen yorumlar da bize çok iyi geldi. Bir yöntem denemiştik ve çıkış noktası da, sonuçları da gayet iyiydi. Geliştirilebilecek yanları elbette vardı. Hatta mutlulukla ve bir kültürel gerçeği derinlemesine hissettiren bir yorumu oldu bir dostumuzun. Dedi ki; “Kendi düğünüme bile bu kadar hakim olmamıştım...” İstedik ki başka düğünlerde veya düğünler de olduğu gibi görselliğin tam merkezde olduğu organizasyonlarda erişilebilirlik çabası çoğalsın, bizim deneyimimiz de bir örnek olarak hem zihinlerde hem de bu satırlarda dursun...

Eşitlik ve Engelliliğe Dayalı Ayrımcılık

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Merhaba dostlar. Öncelikle bir kadın olarak sizlere bu sayfalardan seslenebilmemi sağlayan, beni kafesler ardındaki bir çift gözden, toplum hayatındaki bir insana dönüştüren Cumhuriyetimizin 100. yılı hepimize kutlu olsun. Daha aydınlık, daha eşit, daha erişilebilir ve engelsiz nice 100 yıllarımız olsun.

21-22 Ekim 2023 tarihlerinde Türkiye Barolar Birliği bünyesinde, benim de üyesi olduğum Türkiye Barolar Birliği Engelli Hakları Komisyonu'nun ev sahipliğinde ilk kez bir Engelli Hakları Çalıştayı düzenlendi. 60'a yakın baronun temsilcilerinin katılımıyla gerçekleşen çalıştayda sevgili dergidaşım Elif Emir Öksüz muhteşem bir sunumla toplumdaki önyargılar, kalıp yargılar ve normallik algısını anlattı. Kendisine bir de bu satırlardan teşekkür ediyorum. O çalıştayda yapmış olduğum sunuma ait konuşma metnini paylaşmak istedim bu ay sizlerle. Eşitlik ve engelliliğe dayalı ayrımcılık konularında hiç bilgisi olmayanlara yönelik bir sunum olduğunu dikkate alarak okumanızı rica ederim.

Eşitlik, hem birçok uluslararası metinde hem de 1982 Anayasası'nın 10'uncu maddesinde kendine yer bulmuş evrensel bir insan hakkı olarak karşımıza çıkmaktadır. Eşitliği sadece kelime anlamıyla dikkate alırsak; Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te "iki veya daha çok şeyin birbiriyle eşit olması" olarak tanımlamış. Elbette biz hukukçular için önem arz eden kısmı, öncelikle kanun önünde ve ardından da toplumsal hayatta eşitliktir. Kanunların herkes için eşit olmasından ne anlamamız gerektiğine gelince, işte burada eşitliğin sözlük anlamından uzaklaşıp öz anlamına dönmemiz gerekiyor.

Birkaç örnekle durumu netleştirmeye çalışalım. Bilindiği gibi 1982 Anayasası uyarınca, eğitimin her Türk vatandaşının hakkı olduğu, hiçbir şekilde eğitim hakkının engellenemeyeceği ve ilköğretimin zorunlu olduğu hüküm altına alınmış. Eh bu durumda herkes için eğitim hakkını tanıdık, zorunlu da kıldık. Haydi bir iyilik daha yapalım, kitapları da biz dağıtalım ve eşitliği sağlayalım. Bu düşünce sizce ne kadar eşitliği sağlar? Evet, okul binaları yapılıyor, kitaplar ders

yılı başında öğrencilere dağıtılıyor, akıllı tahtalar sınıflara yerleştirildi, imkanlar ölçüsünde öğretmen atamaları da yapıldı. Peki bitti mi? Eşitliği salt kelime anlamıyla alırsak bitti. Ama özünde ne ifade ettiğini de esas alarak bakarsak daha çok eksik var. Birincisi, kör öğrenciler ile tekerlekli sandalye ya da koltuk değneği veya ortez ve protez kullanan öğrenciler için okullar ne kadar erişilebilir yapıldı? Bu öğrenciler okul bahçesinde serbestçe dolaşabiliyorlar mı? Yemekhane, tuvalet, seminer salonu, müzik odası, resim atölyesi, laboratuvar gibi ortak alanlara rahatça ulaşabiliyorlar mı? Kör ya da az gören veya zihinsel yeti farklılığı bulunan öğrencilerin erişimine uygun kitap ve diğer eğitim materyalleri hazırlanıp bu öğrencilerin kullanımına sunuldu mu? Bu öğrencilere eğitim verecek öğretmenler engellilik farkındalığına sahip mi? Tüm öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda eğitim alabilecekleri olanakları sağlandı mı? Tüm bu sorulara “Evet” cevabını verebildiğimiz zaman eğitimde eşitliği sağlamışız demektir. Ama bu sorulardan bir tanesine bile “Hayır” cevabı veriyorsak, ki ülkemiz gerçeğinde neredeyse hepsinin cevabı “Hayır”, o zaman eşitlikten söz edemeyiz.

Yine 1982 Anayasası’na göre, her Türk vatandaşı seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Her Türk vatandaşı gizli oy, açık sayım döküm ilkesine göre düzenlenen seçimlerle seçme ve seçilme hakkını kullanır. Buraya kadar her şey güzel. Eşitliği sağladık, öyle değil mi? Çünkü “her Türk vatandaşı” dedik ve herkes için seçme seçilme hakkını tanımladık. Yine seçimlerin nasıl olacağını da belirledik ve yasa koyucu olarak üzerimize düşen görev tamamlandı. Peki gerçekten öyle mi?

Görme yetisini toplumun normal kabul ettiği ve çoğunluğun kullandığı gibi kullanan gören arkadaşlar, bir an için oy pusulalarının Braille alfabesiyle hazırlandığını düşünün ya da hiç bilmediğiniz bir yazı biçiminde. Bu Krilce ya da Hiyeroglif veya çivi yazısı da olabilir. Çevrenizde bu yazıyı bilenler var ama siz bundan hiçbir şey anlamıyorsunuz. Yapılan tercihi herhangi bir şekilde kontrol etme şansınız da yok. Size deniliyor ki “Seçimler var. Oy pusulaları da hazır. Sen vatandaşsın ve sana eşit oy hakkı tanıdım. Şimdi git, oyunu kullan. Tercihini sandık görevlisine, komşuna ya da aile bireyleri veya arkadaşlarından birisine söyleyeceksin ve o senin adına senin söylediğin tercihi yapacak.” Hanginiz buna güvenerek siyasi iradesini ortaya koymayı kabul eder? İşte yıllardır körler için tam da bu yapılıyor. Bizler çok güvendiğimizi

düşündüğümüz ya da tesadüfen o an orada olan birisiyle oyumuzu kullanmaya zorlanıyoruz ve bunun adına “gizli oy” deniyor. Sizce gerçek anlamda eşitlikten söz edilebilir mi?

Sözünü ettiğimiz örneklerden de anlaşılmaktadır ki bireylerin ihtiyaçları gözetilmeksizin tek tip insan modeli esas alınarak gerçekleştirilen faaliyetler, aslında eşitliği sağlamaktan çok uzaktır. Bu eylemler sonucunda da engellilere yönelik ayrımcılık ortaya çıkmaktadır. Çünkü gerçek anlamda eşitlikten söz edemediğimiz her yerde ayrımcılık vardır.

Türkiye'nin de taraf olduğu ve hiçbir maddesine çekince koymadan kabul ettiği Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 2'nci maddesinde engelliliğe yönelik ayrımcılık; “engelli bireylerin sosyal, ekonomik, kültürel ve toplumsal hayatta insan olmalarından kaynaklı sahip oldukları tüm hak ve özgürlüklerini, diğer bireylerle eşit biçimde kullanmalarının önünde bulunan engellerin kaldırılmaması” olarak tanımlanır. Bu ayrımcılığın önlenmesi için ise makul uyumlaştırma çözümlerinden söz edilir ve taraf devletlere, hayatın her alanında makul uyumlaştırmanın gerçekleştirilmesi yükümlülüğü getirilir. Sözünü ettiğimiz sözleşme hükümlerinden hareketle, 1982 Anayasası'nın eşitliği düzenleyen 10'uncu maddesine, engellilere yönelik yapılacak düzenlemelerin eşitlik ilkesini ihlal etmeyeceği yönünde bir hüküm konmuştur. Aslında söz konusu cümle tirajı komik bir ifadedir. Zira, maddenin de ön görmüş olduğu eşitliğin sağlanabilmesi için bir başka deyişle, engellilere yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılabilmesi için bu makul uyumlaştırma çalışmalarının yapılması bir zorunluluktur.

Eğitim hayatında, okullarda rampa, erişilebilir yüzey, Braille alfabesi ve diğer ihtiyaçlara göre hazırlanmış kitap ve materyal bulunmadığı sürece eğitimde eşitlik değil, engellilere yönelik ayrımcılık vardır. Seçme hakkı kullanılırken Braille ya da diğer ihtiyaçlara göre düzenlenmemiş oy pusulaları ve seçmen kaydı kontrolü için erişilemez web siteleri ile muhtarlık listeleri varsa seçimlerde eşitlik değil, engellilere yönelik ayrımcılık vardır. Yeti farkı bulunan bir birey tedavi olmak için gitmiş olduğu hastanedeki sıra numarasını takip edemiyor, laboratuvarın bulunduğu kata yardımsız inemiyor, muayene masasına kucaklara alınarak çıkarılıyor, kendisi değil hastalığı için yanındaki kişi muhatap alınıyor ise sağlıkta eşitlik değil, engellilere yönelik ayrımcılık vardır. Adliye binalarında rampa ve erişilebilir yüzeyler yoksa, duruşma salonlarındaki ekranlardan duruşma takip edilemiyorsa, duruşma salonunun önünde beklerken

hiçbir uyarı olmadığı için duruşma sırası kaçırılıyorsa, bir meslektaş UYAP Sistemi üzerinden göndereceği dilekçesinde istediği yerlerin yazı sitilini ya da puntosunu değiştirip vurgu yapamıyorsa, adliyelerde işaret dili tercümanı bulmak atomu parçalamaktan daha zorsa, kör bireyler retina taramasından geçemediği için ceza evindeki yakınına ziyaret edemiyor ya da müvekkiliyle görüşemiyorsa adalete erişimde eşitlik değil, engellilere yönelik ayrımcılık vardır. Alanda uzmanlaşmış, eğitimini tamamlamış bir engelli sahip olduğu mesleği yapamıyor ya da onun hangi mesleği yapacağına sadece doktorlardan oluşan bir kurul karar veriyorsa çalışma hayatında ve ekonomik hayata katılımında eşitlik değil, engellilere yönelik ayrımcılık vardır.

İşte aslında günlük yaşamda “normal” adledilen insanlara göre düzenlenmiş toplumsal hayatta, çok küçük makul uyumlaştırma dokunuşları yapılmadığından engellilerin ne kadar ayrımcılığa uğradığı, hayatlarının her aşamasında bir hakkı elde edip kullanabilmek için normalin iki belki on katı mücadele vermek zorunda kaldığı noktası bir parça da olsa netleşmiştir diye düşünüyorum.

Aslında burada çok daha bariz ayrımcılık örneklerinden de söz etmek istiyorum. Ancak öncelikle üzerinde hiç düşünmediğimiz noktalarda biraz bakış açısı uyandırmak istedim. Bugün sadece zihinsel yeti farkı olduğu için sözde öğretmenler tarafından birçok çocuk sınıfa kabul edilmiyor ve tecrit edilmiş sınıflarda eğitim almak zorunda kalıyor. Hatta bu çocukların birçoğu için herhangi bir okula kabul edilmek bile mucize oluyor. Aileler tarafından okul okul geziliyor, yalvar yakar olunuyor. Kör bireyler noterde işlem yaptırmak istedikleri zaman, eğitim düzeyleri ne olursa olsun tanıksız imza atamayacakları savıyla karşılaşıyorlar. Bugün bu konuda hala yargılaması devam eden olaylar var. Avukat arkadaşlarımızın vekaletname çıkarmak ya da araç satışı yapmak için gittikleri noterlerde, yapacakları işlemin sonuçlarını bilemeyecekleri gerekçesi ile şahit dayatmasına maruz bırakılmaları inanılması güç ama gerçek uygulamalar. Hatta daha ilerisi, noterde uğradığı ayrımcılığı şikayet etmek için gittiği savcılıkta yaşadığı olayı anlatmak için şahit huzurunda ifade vermesi istenen kör bir meslek üstadımız var. Hukuk doktorası yapmış birçok kör meslektaşımız, sadece kör oldukları gerekçesiyle kurumlarının santral servislerinde çalıştırılıyorlar. Eğitim fakültesinden mezun olmuş öğretmenlerin öğretmenlik yapıp yapamayacaklarına doktorlardan oluşan bir kurul karar veriyor.

Son ve çok üzücü bir örnekle sözlerimi tamamlamak isterim. Biliyorsunuz, 2020-2022 yılları arasında dünya Covit-19 salgını ile mücadele etti. Hepimizin daha önce hiç bilmediğimiz bir pandemi süreci yaşandı. Birçok ülke, hastanelerde yaşanan yoğunluk nedeniyle engelli hastaların diğer hastalar yerleştirildikten sonra, yer kalması halinde tedavi edilebileceği uygulamalar başlattı. Hepiniz bu durumu basından izlemiştir. Üzerinde tartışılması dahi söz konusu olmayan sağlık hakkı, toplumun kendince “sağlam” adlettiği insanlar söz konusu olduğu zaman engelliler için bir ayrımcılık nesnesi haline dönüştü.

Elbette yürüyecek çok yolumuz var. Elbette mücadele edilecek çok alan var. Bizler istiyoruz ki bu mücadelemizi bizimle birlikte tüm meslektaşlarımız omuzlasın. İstiyoruz ki bir ayrımcılık karşısında hepimizin sesi tek ve gür çıksın. Bu nedenle, bugün kıymetli hafta sonlarınızı bize ayırmanızı istedik. Umarım ben ve diğer tüm arkadaşlarım, aslında neden bahsettiğimizi tam olarak anlatabiliriz. Umarım bundan sonra vereceğimiz tüm mücadelelerde tüm meslektaşlarımızla el ele yürürüz. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Selamsız Badosu Üzerine

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 117, Kasım 2023

Tüm dünyanın gözü önünde İsrail, Filistin'i tarih sahnesinden silmek istercesine yerle bir ederken ve yeni bir dünya savaşı endişesini yaşarken yine de derinlerde bir yerde Cumhuriyetimizin yüzüncü yıl heyecanını duyuyoruz büyük bir çoğunluğumuz. Buna dair bir film değerlendirmesi yapsam diye düşündüm. Son indirdiğim filmlere şöyle bir baktım. Başlıktaki film göz kırptı bana ve kendimi alamadım.

İnsanın dudağının yanına hüzünlü bir tebessüm konduran bir film Selamsız Badosu. Unutulmuş bir köşede var olma mücadelesi veren bir kasaba halkı hikayesi. Bütün umudunu kasabalarının yakınından geçecek bir trendeki tek bir yolcuya, dönemin cumhurbaşkanına bağlayan halkın yaşadıkları. Bence bir ulusun panoraması.

Filme dair bilgiler çeşitli kaynaklarda farklılık gösterse de genel olarak şöyle: Dram, komedi ve politik şeklinde kategorilendirilen film, 1987 yapımı. Seyirci ile buluşması ise Şubat 1988'de. Yönetmeni Nesli Çölgeçen olarak gösteriliyor pek çok kaynakta ancak GETEM'e yüklenmiş MP3 dosyasında Sayın Yeşilirmak, Nazlı Çölgeçen olarak seslendirmiş. Muhtemelen onların kaynak aldığı site bu şekilde vermiş demek ki. Görüntü yönetmeni ise Ertunç Şenkay. Arzu Film ile Erler Film ortaklığında piyasaya çıkan filmin yapımcıları Türker İnanoğlu ve Nahit Ataman olarak gösteriliyor birçok yerde. Senaryosunu ise Hakan Aytekin ve Nesli Çölgeçen kaleme almış. Yine Yeşilirmak seslendirmesinde bir de İrfan Eroğlu var senaryo bölümünde okunan. Oysa Sinemalar.com ve İMDB siteleri dışında incelediğim başka birkaç yerde ben bu ismi görmedim. Bence eski filmlerdeki bu bilgi karmaşası çok acı.

Filmin oyuncularını ve aldıkları roller şöyle: Şener Şen, (Belediye Başkanı Latif); Ali Uyandıran, (Bando şefi Murat); Üstün Asutay, (Tahir Emmi); Uğur Yücel, (Musa); Güzin Çorağan, (Hasibe) Wikipedia'den aldığım bilgiye göre Hasibe'yi Tilbe Saran seslendirmiş; Can Kolukısa, (Tacettin); Cengiz Tünay, (Antrenör); Tayfun Çorağan, (Rıza); Işık Aras, (başkanın karısı-Şükran); Bican Günalan, (belediye zabıtası). Filmin müziklerini ise Serdar Ateşer düzenlemiş.

Konusunu şöyle özetleyebilirim sanırım: Selamsız, gözden uzak gönülden irak bir kasabadır. Halkı yoksuldur ve kendi hallerinde yaşayıp gitmektedirler. Öyle ki günlük gazeteler bile birkaç gün sonra yakından geçen trenlerdeki yolcuların camlardan atmasıyla ellerine geçer. Belediye Başkanı bir gün bir gazete haberinde bu tren yolundan yurt gezisine çıkan cumhurbaşkanının geçeceğini okur. Çok heyecanlanır. Çünkü cumhurbaşkanının dikkatini çekip durumlarını gösterebilirlerse kasabanın gelişeceğine inanır. Bütün meclis üyelerini buna inandırır. Çözüm ararlarken cumhurbaşkanının dikkatini bando ile yapacakları bir karşılama töreni ile çekebileceklerini düşünürler. Ne hacet ki onların bir bando takımı yoktur. Kolları sıvarlar. İşte film bu konu üzere gelişir ve kasabaya gelen alkolik bando şefi ile iyice karmaşıklaşır. Eğlendirirken düşündürülen yapımın sonu da izlemeye değer doğrusu.

Benim filmleri incelerken sevdiğim sitelerden biridir Beyazperde. Puanlama yaparken sanırım eski bir film olduğu için site ve basın değerlendirmelerini göremedim. Üyeler tarafından 3,2 puan almış. Sinamalar.com sitesinde 8.1; İMDB'de 7.7 ile derecelendirilmiş.

Ekşi Sözlük sitesinde filmin ödülleri sıralanmış ancak yıl bilgisi yazılmamış. Ben de öylece alıyorum. "yazarlar birliği yılın en iyi Türk filmi ödülü, tercüman gazetesi yılın en iyi filmi ödülü, en iyi yönetmen ödülü, kültür bakanlığı başarı ödülü."

Sesli Betimleme Değerlendirmesi:

Mayıs 2023'de GETEM sistemine giren filmin önce betimleme emekçilerini sayalım her zamanki gibi. Ela Korgan tarafından metni kaleme alınan filmi Çiğdem Banu Yeşilirmak seslendirmiş. Filmin eşerişimi tam. Zira ayrıntılı altyazı çevirisini Hatice Başpınar, işaret dili çevirmenliğini ise Oya Tanyeri yapmış. Betimleme seslendirmesi Nisa Namazova tarafından montajlanırken teknik yapımı yine Yeni Gökdelen Tercüme ile Dağ Prodüksiyon üstlenmiş. Editörlüğü Fulya Akbaba, Çiğdem Banu Yeşilirmak, Beliz Coşar ve Samet Demirtaş paylaşmış. Ancak Samet Demirtaş adı GETEM listesinde yok. Belki de Samet Demirtaş sağır ve dilsiz editörlüğünü yaptığı içindir.

Öncelikle filmin betimlemesi bence oldukça başarılı. Yer, zaman, durum ve hatta duygu betimlemeleri hemen hemen hiç atlanmamış ve gayet yerinde. Ufak tefek birkaç nokta var. Onları cımbızla çektim ve aldığım notları aşağıda sizler için sunuyorum.

Filmin başında "Bakkaldaki kır saçlı adam kapıya doğru baktı" şeklindeki betimleme cümlesini duyuyoruz. Filmin baş rol oyuncusu sesinden Şener Şen olduğunu sandığımız karakterden söz ediliyor. Ancak kendisi filmde ilk defa karşımıza çıkıyor olmasına karşın betimleme seslendirmeni Şener Şen demiyor. Oysa diğer baş rol oyuncularının kimler olduğu bana göre doğru bir tercihle söyleniyor. Ben Şener Şen'in filmde gerçekten rol mü aldığını yoksa seslendirmemi yaptığını merak ettim. Çünkü televizyonda film izlerken anneme "Şener Şen bu" dediğimde annem, "Hayır değil, ses onun sesi ama oyuncu başkası" demişti bir keresinde. Diyeceksiniz ki filmi izlemeden önce tanıtımını bir okumadın mı? Yooo! Böyle yapan var mıdır? Okunması doğru bir şey olurdu. Ancak yurdum insanının büyük bir kısmı böyle yapmıyordur sanırım.

Aynı zamanda bakkal olan belediye başkanı, gazetede ki haberi okuduğunda duygu değişiklikleri yaşar. Betimlemede bu çok güzel ifade edilmiş. Heyecanı, telaşı vs.

İlk belediye meclis toplantısında cumhurbaşkanını nasıl karşılayacaklarını düşünürken Musa kalkıp Cemal Çavuş'u dürter. Çiğdem Yeşilirmak "Cemal'i" derken "Cemaal'i" gibi A'yı uzatarak söyleyince sanki başka birinden söz ediyor gibi olmuş. Sonra aynı kişi olduğunu anlayınca güldüm ben kendi kendime.

Meclis toplantısında cumhurbaşkanını karşılama komitesi oluşturulması ve bando takımı kurulması için oylama yapılır. "Hayır" ve "evet" diyenlerin oylamasında kalkan eller ve oylama sonucu betimleme seslendirmenince söylenir.

Ancak komite üyelerinin seçimi de olur ama bu seçime dair hiçbir şey denilmez. Filmin repliklerinden kabul edildiğini anlıyoruz ama bence yine de söylenebilirdi.

Beni ikileme bırakan bir sahne de şefin kasabaya ilk gelişi sahnesi. Betimlemede "Trenden takım elbiseli, papyonlu, bıyıklı bir adam, Ali Uyandıran valiziyle indi. Başkanlara doğru bakıp üstünü düzeltti. Tren hareket ediyor. Başkan ve üyeler de takım elbiseli, inen adama bakıyorlar." Öncelikle burada "inen" derken sanki önünde başka bir sözcük daha varmış da montajda hasara uğramış gibi çok dikkatli dinlediğinizde fark ediyorsunuz bunu. Eğer montajda hasara uğrayan bir sözcük yoksa ikinci "takım elbiseli" ifadesinden sonra bir duraklama var. Böyle olunca da başkan ve üyeler de mi takım elbiseli? Veyahut takım elbiseli trenden inen adama mı bakıyorlar? Biraz arada kalmış bu durum.

Piyango sonrası toplanan paraları saydıkları sahnenin devamında başkan dövünmektedir. Çünkü toplanan para hedeflenenden azdır ve ihtiyaca yetmemektedir. Başkan çaresizlik içinde bando şefine sorar: "Bi daha düşün Sayın Şefim, yetmez mi bu para?" der. Betimleme cümlesi ise "Latif başıyla hayır dedi" şeklindedir. Mantıken başıyla hayır diyenin başkan değil şef olması

gerekir. Oysa Latif, belediye başkanının adı. Bando şefinin adı ise rol gereği Murat. Trenden indiğinde kendini böyle tanıtmıştı.

Satın Alma ve Mali İşler Komisyonu üyeleri Musa ile Tacettin'in şefin kapısına zil zurna sarhoş hayat kadınını bıraktıkları sahnede, betimlemenin anlatımı çok güzel olmuş bence. Durumun anlam ve önemine uygun cinsinden. Şöyle anlatıyor, "Musalar ellilerindeki kadını kapı önünde bırakıp tüydü." Devamında "Köşede soteye yattılar."

Yukarıda söylediğim gibi "Kadı kızında da olur" cinsinden betimleme hataları bunlar. Daha kusursuz yapımlar ve birbirimizi besleyebilmemiz için gerekli geri dönütler bence.

Eğer sesli betimleme olmasaydı eski bir film olmasına karşın, ki eski filmlerde replikler daha fazla olduğundan çoğunlukla anlaşılabilirliği körler için daha fazladır, bu filmin pek çok sahnesini anlamazdım. Hele hele son sahnesini hiç hiçine anlamazdım. İyi ki sesli betimleme ve ona gönül koyanlar var.